

na hudožnicite“, iz katerega se je ločilo pred kratkim „Savremeno iskustvo“, ki broji med svojimi člani tudi pesnike in pisatelje. Razlike v smereh med temi društvi najbrže ni, ker v enem kot v drugem prevladuje stara šola in diletantizem. Kakor pri nas, morajo biti tudi tam doli kaj žalostne razmere, ker so razen države kaj redki privatni naročniki, in si kljub velikemu številu organiziranih umetnikov ne morejo ustanoviti ilustriranega lista, ki bi dosegal vsaj navaden družinski list. Na razstavo so poslali samo 90 stvari — razen treh številk samo slikarska dela —, ker so druge ter skoro gotovo boljše reči izložili na svetovni razstavi v St. Louisu.

Da radi tega ni v Belgradu najboljših bolgarskih stvari, se vidi posebno pri delih A. Vješina, iz nemških in slovanskih družinskih listov gotovo vsakemu dobro znana slikarja konj. Ob najrazličnejših prilikah je že naslikal konje, a njegovi konji so človeku le prepotrebno orodje, od katerega se ne more ločiti, ne tako kakor so

Segantiniju ovce in krave del planinskega prebivalstva, ki se bori za svoj obstanek visoko v gorah. Vješina veseli konj kot lepa žival v diru čez snežno plan, spenjajoč se po balkanskih stezah in razgetajoč in poskakujoč v stobarvni množici naroda na konjskem sejmu.

Pri Segantiniju živita človek in žival enako življenje vsak sam zase, pri Vješinu sta pa konj in človek prijatelja, ki se največkrat zabavata ali pa hodita po romantičnih potih ciganskega in razbojniškega življenja. Na jugoslovanski umetniški razstavi je izložil skupino jezdecev, ki na „povratku s sejma“ potujejo v silnem mrazu čez zasneženo planoto proti v ozadju se dvigajočemu pogorju. Na drugi sliki se umikajo „razbojniki“ v ranem jutru ob prepadih Balkana v varna skrivališča. Mraz na prvem delu in konji so slikani sicer v stari tehniki, načinu in barvah, a so pri teh slabih pripomočkih precej dobro pogojeni; glavna Vješinova zasluga je pa korektno risanje.

(Konec.)

Vojanov — Rudolf Maister. **Poezije.** V Ljubljani. Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. 1904. Cena vez. 3 K, broš. 2 K. Str. 130. — Če bo kulturni zgodovinar listal duševne proizvode sedanje dobe, se mu bo čudno zdelo, da o verskih stvareh največ pišejo ljudje, ki so pravzaprav brez vsake vere. Ker je neka stranka zapisala na svoj politični prapor boj proti katoliški cerkvi, ker preplavlja vsenemško gibanje „Proč od Rima“ vse časopisje s svojimi tendencioznimi, napadov na katoliško cerkev polnimi pamfleti, stoji tudi velik del slovenske inteligence tako pod vplivom umazane dnevne literature, da mu je vse mišljenje z njo ostrupljeno. To se kaže tudi v leposlovju.

Naši leposlovci stoje očitno pod vtiskom dnevnega časopisja — in zato je tudi njihova literarna domišljija napolnjena predstav in fraz, ki jih vsak dan beró.

Tak pesnik je Vojanov. Večina njegovih pesmi se dotika verskih snovi. A kako? Banalno, brez takta, brez vsakega rahločutja. Moderni pesniki slovenski zlorablajo besedo „bog“, da je že kar ostudno. Vojanovu je „bog“ vsaka ženska, ki mu ugaja (pr. str. 12., 32.), in njegova nebesa so tudi temu primerna —: cel kup ženskih (str. 32.). Nerodno in sirovo vmešavanje verskih predmetov v erotično pesem dela to zbirko najbolj neokusno. On peva n. prim. o pepeljenju, meša sveto olje s pe-

CAR NIKOLAJ II. BLAGOSLAVLJA VOJAKE PRI ODHODU NA BOJIŠČE.

pelom (!) in se pepeli, češ, da se v postu zanj začinja spet novi predpust. Banalno! Pesem „Huda pokora“ (str. 41.), v kateri pravi, da bo iz Lurda prinesel tri steklenice čudežne vode, tri škapulirje iz Rima, talar iz Benetk s tremi ovratniki (!), da bo imel okoli vratu tri škapulirje, pod pazduho tri jezuitske brevirje in „baret trivoglat“ na glavi, ter bo tako našemljen šel poljubovat svojo Dulcinejo — je naravnost bedasta. Od „paternoštra“ do mežnarjeve bire je ni „klerikalne“ stvari, katere ne bi nemilo pograbil in pobasal s silo v svojo pesem

Svoje svetovno naziranje je izrazil v sledečih verzih, ki žal predobro izražajo mišljenje naših mladih:

Mar veš, kje pod nebeškim baldahinom
te vstavi vrag in ti zavije vrat,
ti sestra v Kristu, in ti, v Kristu brat?
Ne boj se! Dušo si tolaži z vinom!
Če pa še strah imaš, je pač najbolje,
da zdravega dá pop te v sveto olje . . .

(Str. 130.)

To je sklepni akord te „poetične“ zbirke. Kako sirovo, kako trivialno! Res daleč je prišla slovenska moderna, ako take besede smatra za poezijo! Pesnik vzklika:

Neslano, bratje, naše je življenje!

(Str. 130.)

Tu ima najbrže prav, kajti neslana je tudi poezija tega življenja. In tudi tiste frivolne

laži, s katero sebe in druge tako radi slepé moderniči, ne manjka v tej zbirki:

Le čistost biva v naju dveh,
po zemlji pa se plazijo greh. (Str. 57.)

Kaj hoče pesnik z neumnim vzklikom:

Dekleta, zdaj le na mizo vina!
Izpijmo ga kozarec ali dva
na zdravje svetega Martina
in svetega Duha! (Str. 93.)

Nečemo navajati zgledov, ki kažejo moralne nazore g. pesnika v kaj čudni luči. Omenimo le še, da je tudi pesniški izraz semtertje precej neroden. Ko gleda pesnik morje, mora seveda Boga kritizirati:

No, da jaz sem bog stvaritelj,
dokaj daljše, dokaj širše
sinje in pa čisto morje
vstvaril bi ti za zrcalo,
Marica, ti solnce moje (Str. 16.)

Kaj bo Marica s takim zrcalom? Ali ima tako široka lica? Ali pa:

Če pijem ljubezen ti z ust,
mi sije nebeška pomlad,
pa bodi avgust ali pust. (Str. 17.)

Ali pa:

Če pa poljubov dovolj mi ne bo,
dam ti z mezincem po petah jih sto. (Str. 19.)

Ali pa:

Veš, zate jaz nisem kameleon. (Str. 15.)

Pomudili smo se zato pri teh pesmih, ker nam je mnogo do tega, da se med našim modernim književnim naraščajem poderó pred-sodki, s katerimi jih je napolnilo novodobno politično časopisje. Ti predsodki so naperjeni proti vsemu, kar je v znanosti resnica in v umetnosti lepota. Duhovitosti iščejo edino le v tem, da se norčujejo iz verskih snóvi ali jih pa na breztakten in nedelikaten način vlečejo v svoje proizvode. Ravno to nam pa kaže še drugo žalostno lastnost novih književnikov: Posirovelost čuvstva in popolno neobčutnost proti etični strani umetniške lepote. Vsled tega pada vrednost njihovih proizvodov vedno nižje, in veliki talenti se pogrezajo slednjič v blato vsakdanje banalnosti. Prvi korak k boljšim uspehom bi bil — emancipacija od trivialnosti. Potem bi bil mogoč odločen korak — navzgor.

Dr. Ev. Lampe.

Vekoslav Spindler. **Zapihal je jug.** V lastni založbi. Tiskala Binko in Zika v Pragi. 1904. Str. 84. — Knjižica jo posvečena „vsem ljubečim in zatiranim“. Njena vsebina je tista stara Luthrova o ženski in o vinu; drugih idej pesniku skoro popolnoma manjka, če izvzame-mo hrepenenje po domovini iz tujine. Pesnik biva v Pragi, in „zapihal mu je jug“, da je zapel te slovenske pesmi.

G. Spindler je edino le lirik, in tudi njegova lirika je bolj lahke vrste. Semtertje zadene lahki, zveneči ton moderne lirike, a večinoma je okoren v izrazu. Ljubezen, katero opeva, je pač jako malo idealna. O njegovem ženskem vzoru čitamo, da ga je našel „sredi blata... biser dragocen“ (str. 31.) in da sta „v tempelju ljubezni poročena“ (str. 75.). Hvalita se nam, da „strgala sva spone vseh predsodkov“ (str. 64.). To gotovo ni niti lepo niti pesniško, ako prav umevamo, kar si misli gosp. pesnik z besedo „predsodki“. Prav čudili smo se, da svojega sinčka ta „oče brez predsodkov“ tako le počuje:

Čuj, kaj ti pravim, sinček moj:
ne slušaj nikdar mehkih besed,
ni svojega otca... Življenje je boj...
in upornika samo je svet... (str. 77.)

Pesniške prispodobne so navadne, a neka-tere silno čudne. Tako čitamo, da so njegove nade v grobu, in on jih kliče, naj se oglase, da jim bo vedel kam ponesti križ na grob in da jim zmoli „molitvico za usmiljenje“ (str. 10.). Tudi njegova „ljubezen je srfotala“ (str. 29.). G. Spindler nam pripoveduje, da je postal nezadovoljen z Bogom. Pravi, da ko je še molil „našega bóga, bilo nemira je polno srce, dvomi so mučili dušo mi mlado, v prah

so zdrobile se nade mi vse“. Gosp. Vekoslav Spindler si je znal pomagati: On je Boga odstavil in si je sam naredil svojega malika za domačo rabo:

Pa sem zapustil vašega boga,
v svojem sem srcu sezidal oltar,
s čilo roko v tabernakelj postavil
novega bogstva omamni sem čar.

(Str. 26.)

„Bógstvo“ je torej v tabernakeljnu, taber-nakelj je pa v srcu. Gospod Spindler pa nam še zatrjuje, da on „pokleka pred svojega Boga“. Kako neki to naredi? Ali ne čuti g. Spindler, kako malo duhovito je tako lahkomišljeno igranje z bogokletstvom?

Prevečkrat se ponavljajo brez potrebe be-sede ali celi verzi. Tudi mera dela včasih pesniku težave. Bil bi pač že čas, da izginejo iz naše književnosti taki le verzi:

Ko plameni nad poljano žar vroč.

(Str. 28.)

Lepa je pesem „Pada mrak“, lepša še zaradi vsebine, kot zaradi oblike:

Pada mrak nad Muropolje
z ogrskih planjav neskončnih,
skozi mrak nad Muropoljem
pa zvene akordi tožni
pesmi ljudskega trpljenja...

(Str. 44.)

Žal, da takih pesmi ni več v tej zbirki, ki si zaradi omenjenih nedostatkov ne bo pridobila trajnega ugleda.

Dr. E. L.

Julij Cezar. Žaloigra v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare. Poslovenil Oton Zupan-čič. Salonska knjižnica VI. zv. Ureja in izdaja Andrej Gabršček. V Gorici 1904. — V sve-tovnem slovstvu razven sv. pisma, ki stoji na prvem mestu, noben umotvor ni tolike važ-nosti, kakor so dramatska dela Shakespearova, ki je v tej stroki priznan prvak. Nemci imajo društvo: „Shakespeare-Gesellschaft“, v katerem so člani kronane glave, med njimi tudi nemški cesar. To je priznanje, kakršnega doslej ni dosegel nobeden pisatelj na svetu.

Zanimati se morajo za take velikane po-sebno mali narodi, katerim zaradi pičlih lastnih moči služijo v veliko korist nesmrtna dela Shakespearova. Pisatelj teh vrstic se v vseh svojih svobodnih urah od 1886. l. sem bavi s Shakespearom in je sam prevel nekaj nje-govih glediških iger. Bodi mu torej dovoljeno, izpregovoriti nekoliko besed o naših slovenskih prevodih.

Primerjal je pisatelj teh vrst Zupančičev prevod s svojim prevodom „Julija Cezarja“